

EDEBİ VE İCTİMÂİ AÇIDAN
ASR SURESİ

Dr. Öğr. Üyesi
Zeki KESKİN

Dr. Öğr. Üyesi Zeki KESKİN

1974 yılında Gaziantep/Nizip ilçesinde doğdu, ilk ve orta tahsilini aynı ilçede yaptı. Nizip İmam Hatip Lisesinden 1993 yılında mezun oldu. 1993 yılında Arapça dilini öğrenmek için yurt dışına çıktı. İstanbul'da Tashih-i Huruf ve Hafızlık eğitimini aldı. Medrese Tahsili gördü. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden 2001 yılında mezun oldu. Akabinde İngilizce Dilini Öğrenmek için yurt dışına çıktı. D.İ.B. Bünyesinde İmam Hatiplik görevinde bulundu. M. E. B.' da Öğretmenlik yaptı. "Tarihsel Addedilen Ayetlerin Evrenselliği" adlı çalışmasıyla Yüksek Lisansını, "Kur'an Hükümlerine Modernist Yaklaşımlar ve Bunların Eleştirel Değerlendirilmesi" adlı çalışmasıyla da Doktorasını tamamladı. Yazar İngilizce, Arapça, Farsça dillerini bilmektedir.

EDEBİ VE İCTİMÂİ AÇIDAN
ASR SURESİ

Dr. Öğr. Üyesi
Zeki KESKİN

Emin Yayınları 291

EDEBİ VE İCTİMÂÎ AÇIDAN ASR SURESİ

Dr. Öğr. Üyesi Zeki KESKİN

1. Baskı: Bursa 2018

Tasarım
M. Furkan Özdamar

Baskı/Cilt
EMİN YAYINLARI
Fethiye Mah. Kırlangıç Sok. No: 2 Nilüfer/Bursa
Sertifika No: 41427

E M İ N Y A Y I N L A R I
Fethiye Mah. Kırlangıç Sok. No: 2 Nilüfer/BURSA
Tel: (0224) 2422898, Fax: (0224) 2412569
www.eminyayinlari.com.tr

© Türkçe bütün yayın hakları anlaşmalı olarak Emin Yayınları'na aittir. Kitap, yayıncının ve yazarın izni olmaksızın hiçbir surette (baskı, fotokopi, elektronik, manyetik, mekanik ve sesli ortamlarda ya da başka bir şekilde) kısmen veya tamamen çoğaltılamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Cataloging-in-Publication Data (CIP)
EDEBİ VE İCTİMÂÎ AÇIDAN ASR SURESİ

Dr. Öğr. Üyesi Zeki KESKİN

1. Tefsir 2. Kur'an İlimleri 3. İslam Dini
ISBN: 978-605-9464-89-5
Sertifika No: 41427

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	5
KISALTMALAR.....	9
ÖNSÖZ.....	11

GİRİŞ

TEFSİR VE KUR'AN TEFSİRİNİN ÖNEMİ	15
---	----

BİRİNCİ BÖLÜM

ASR SURESİ HAKKINDA GENEL BİLGİ.....	17
1.1. Surenin İsmi	17
1.2. Sure Hakkında.....	18
1.3. Surenin Meali.....	19
1.4. Asr Suresi Kur'an'daki Bütün Manalara Nasıl Havidir?	20
1.5. Surede Niçin Sadece Dört Haslet Zikredilmiştir?	21
1.6. Sahabe Bu Sureyi Okumadan Neden Ayrılmazlardı?	21
1.7. Asr Suresi Mensuh Değildir.....	22
1.8. Surenin Sebebi Nüzulü.....	23
1.9. Surenin Tefsirinde Gelen Bazı Rivayetler.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

ASR SURESİNİN ANLAŞILMASI VE YORUMLANMASI	25
2.1. Asr Nedir	25
2.2. İnsan Nedir	31
2.2.1. Suredeki İnsandan Murad Kimdir	32
2.2.2. Meteryalizme Göre İnsan	32

6 EDEBİ VE İCTİMÂİ AÇIDAN ASR SURESİ

2.2.3. İslama Göre İnsan	33
2.2.4. İnsanın Değeri İlim ve Ahlakıyla Ölçülür	34
2.3. Hüsrân Nedir.....	35
2.3.1. İnsan Nasıl Daima Hüsrân İçinde Olur	35
2.3.2. Hüsrân İki Çeşittir	36
2.3.3. Hüsrândan Kurtulmak Neye Bağlıdır	37
2.3.4. Hüsrân İle İlgili Olarak	37
2.4. İman Nedir	37
2.4.1. İman ve Görüş Farkı.....	38
2.4.2. İmanın Semeresi.....	40
2.4.3. İmanın Alametleri.....	41
2.5. Ameli Salih Nedir?	42
2.5.1. İyi Amellerin Manevi Faydaları.....	45
2.5.2. İyi Ameller Cennete Girmeye Sebettir	45
2.5.3. İyi Amelle Cennete Girilirmi.....	45
2.5.4. İyi Amellerimizle Fitnelere Karşı Çıkmalıyız	46
2.5.5. İyi Amellerimizin Ahirette Faydası.....	46
2.5.6. İyi Amellerimizi Nasıl Yapmalıyız.....	49
2.5.7. Salih Amel İşleyenler Yaratıkların En Hayırlısıdır	49
2.5.8. Hangi İyi Ameller Daha Faziletlidir.....	51
2.5.9. İman Amel Münasebeti.....	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ASR SÜRESİNİN KAMUSAL UNSURLARI 55

3.1. Tavsiye Ve Hakk	55
3.1.1. Günümüzde Hakkı Tavsiye Etmek	57
3.1.2. Hakk İle İlgili Bir Soru	58
3.2. Sabrı Tavsiye Edenler.....	59
3.2.1. Tembellik Sabır Değildir.....	60
3.2.2. Sabır Nasıl İmanın Yarısı Olur.....	60
3.2.3. Sabrı Tavsiye Etmekte Zarurettir.....	61
3.3. Din İki Esastan Müteşekkildir.....	61
3.3.1. Sabır Müslümanlar İçin Zarurettir	63
3.3.2. İnsanın Sabra Olan İhtiyacı	63
3.3.3. Hakkı Tavsiyede Alimlerin Çektiği Çileler.....	64

3.4. Yemin.....	66
3.4.1. Allah celle celaluh Bazı Şeylere Niçin Yemin Etmiştir	66
3.4.2. Yeminlerle İlgili Bir Soru	68
3.4.3. İnsanların Hüsrân İçinde Oldukları Dair Yemin.....	68
3.4.4. Asr Suresindeki Yemin ve Astronomi İlmi	68
3.5. Asr Suresi ve Sosyoloji	70
3.6. Surede Geçen Bazı Meseleler	70
3.6.1. Surede Hazf ve Bedel	71
3.6.2. Tavsiye Fiilinin Tekrarı	71
3.7. Asr ve Kur'an'ın İcazı.....	74
3.8. Surelerle Münasebeti	75
3.8.1. Önceki Sure İle Münasebeti.....	75
3.8.2. Kendisinden Sonraki Sure İle Münasebeti	76
3.8.3. Münasebet İle İlgili Bir Soru.....	76
3.9. Suredeki Kıraatlar	76
3.10. Asr Suresinden Çıkarılan Hükümler	77
3.11. Asr Suresinde Tasavvufi Mana.....	79
3.12. Asr Suresinin İşari Tefsirle Yorumu	80
3.13. Asr Suresi ve İtikadi Mezhepler	80
3.14. Asr Suresi Bir Kurtuluş Reçetesidir	82
SONUÇ.....	85
KAYNAKLAR.....	89

KISALTMALAR

- a.g.mad. : Adı geçen madde.
a.g.e. : Adı geçen eser.
a.mlf. : Adı geçen müellif/yazar.
Ank. : Ankara.
AÜİF : Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.
A.Ü.S.B.E. : Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
a.yer : Aynı yer
Bsk. : Baskı.
bkz. : Bakınız.
c. : Cilt numarası.
Çev. : Çeviren.
DİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
DİB. : Diyanet İşleri Başkanlığı.
D.T. : Doktora Tezi.
h. : Hicri.
Haz. : Hazırlayan.
İst. : İstanbul.
krş. : Karşılaştırınız.
m. : Miladi.
Matb. : Matbaası

10 EDEBİ VE İCTİMÂİ AÇIDAN ASR SURESİ

- MEB : Milli Eğitim Bakanlığı.
MÜİF : Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.
M.Ü.İ.F.V. : Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı.
Neş. : Neşriyat.
Nşr. : Neşreden/Yayınlayan.
ö. : Ölüm.
Sad. : Sadeleştiren
s. : Sayfa numarası.
ss. : İlgili madde/makale sayfalar arasında.
TDK : Türk Dil Kurumu.
TDV. : Türkiye Diyanet Vakfı.
Terc. : Terceme.
Thk. : Tahkiki yapan.
T.T.K. : Türk Tarih kurumu
trsz. : Tarihsiz.
vd. : Ve diğerleri.
y.y. : Yayın yeri yok.
Yay. : Yayınevi.

ÖNSÖZ

Allah celle celaluh'a hamd, gönderdiği Kur'an'ı bize yaşamıyla tefsir eden Hz. Muhammed'e salat ve selam olsun. Kur'an-ı Kerim tefsiri üzerine yaklaşık olarak 1400 yıldır çalışılıyor. Allah celle celaluh'ın Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem Kur'an için ilk ve en büyük müfessir sayılırdı. Sahabeden biri anlamadığı Kur'an'ın bir ayeti için hemen Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e başvururdu. O da ona Allah'ın kendisine bildirdiği biçimde sahabeye ayeti tefsir ederdi. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in en önemli vazifelerinden biriside "Habibim biz sanada Kur'an'ı indirdik, ta ki insanlara kendilerine ne indirdiğini açıkça anlatsın ve onlarda, iyice fikirlerini kullansınlar." (Nahl: 16/46) ayetinin belirttiği şekliyle Allah celle celaluh'ın emir ve ayetlerini insanlara bildirmektir. Biz bu durumu Kur'an'ın tüm ayetleri için söyleyemiyoruz. Çünkü Kur'an'ın tüm ayetleri "*mücmel(kapalı)*" değildir. Buna herhangi bir tefsir gerekmiyor. İşte Allah'ın Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem insanların tefsirine muhtaç bulunduğu müşkilatı (anlaşılması zor olan) açıklayarak ahiret yurduna göçmüştür. Ondan sonra sahabe (Allah onlardan razı olsun) Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'den aldıkları mirası olduğu gibi aktarmışlardır. Onların tefsir kabiliyeti elbette bir değildi. Bazısının çözemediği bir ayeti diğer bir sahabe çözebiliyordu. Buna şaşmamak gerekir, çünkü bir luğatın tüm inceleklerini ihate etmek ancak masum bir peygamberin işidir. Kaynaklar bize; "*Ebben*" kelimesinin Hz. Ömer radyallâhu anh tarafınca, "*Fatır*" kelimesinin ise Kur'an tercümanı Abdullah ibni Abbas'ça kapalı olup bilinmediğini¹ yazıyorlar, Tabiinin

---

¹ Bkz : Es-Suyuti, Abdurrahman Celaluddin, *el-itkan fi ulumil Kur'an*, (Beyrut: Darul Kütübil Arabi,1978), 2:113.

ileri gelenlerinden Mesruk radiyallâhu anh ashabın ilmi seviye farkını şu sözlerle belirtir.:

“Ben Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem’in ashabıyla düşüp kalktım onları çeşitli, çeşitli göllere teşbih ettim. Bazı göller bir şahsı, bazıları iki kişiyi, bir kısmı on kişiyi, bir kısmı yüz kişiyi içerir. Öyle göller vardı ki tüm insanlar ondan içse hepsine kâfi gelir.”

Tefsir alanında Abdullah ibni Abbas, Abdullah İbni Mesud, Hz. Ali ileri gelen ashabtı. Onları takip eden tabiiinde tefsir üzerine çalışmış ve onu geliştirmişlerdir. Sahabeden sonra tabiin döneminde ise, Said b. Cübeyr, Mücahid, ve İkrime'nin bu devirdeki çalışma ve şöhretleri ileridir. Bunlardan sonra gelen Mufessirler artık Rivayetle birlikte dirayet tefsirini de geliştirmişler. Sapık mezhep ve fırka mensuplarından gelen şüphe ve itirazlara bu usul ile cevap vermişlerdir. Kur'an-ı Kerim'i ehli sünnet en büyük kaynak kabul ettiği gibi sapık fırkalar da aynı yolu takip etmişlerdir. Çünkü Kur'an ile yapılan bir savunma muhatap üzerine daha fazla tesir bırakıyordu.

Kur'an'ı Kerim tefsiriyle çok büyük hizmetler yapıldığı gibi onunla maksatlı maksatsız bazı ifratlara da gidilmiştir, Kur'an'la fal açmak Kur'anla cifr hesabıyla² gaybtan haber vermek, sihir yapmak muhabbet celbetmek ve ağız bağlamak gibi ama Kur'an-ı Kerim, ağız bağlamak, üfürmek gibi basit ve adi işlere nazil olmadığını müteaddid ayetleriyle haber vermekteydi:

“Elif, Lâm, Ra. Bu Kur'an, insanları Rabblerinin izni ile karanlıklardan aydınlığa çıkarasın, üstün iradeli ve övgüye lâyık Allah'ın yoluna iletisin diye sana indirilmiş bir kitaptır.” (İb-

² Cefr: değişik metotlarla gelecekte haber verdiği iddia edilen ilmi veya bu ilmi kapsayan eserleri ifade eder ve cifr olarak da anılır. Metin Yurdağır, “Cefr”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1993), 7: 215-218.

rahim: 14/1)

“Ey insanlar, size Rabbinizden bir öğüd, gönüllerde olan (derd) lere bir şifâ, mü'minler için bir hidâyet ve rahmet gelmiştir.” (Yunus: 10/57)

İşte bu iki ayet Kur'an'ın niçin nazil olduğunu tevilsiz ve tefsirsiz bir şekilde beyan etmektedir. Kur'an manen hasta olmuş topluluk ve milletleri madde ve küfür bataklığından çıkarmak, onları dünya mutluluğunun reçetesini sunmak için gelmiştir. O muzdarip, mutsuz, huzursuz ve rahatsız gönülleri kurtarmaya gelmiştir, imanla kurtuluş yolunu bildirmeye, dünya ve ahiretin saadet ve selametinin temine kefildir. İmam Şafii; “İnsanlar Asr suresi üzerine tedebbür etseler hepsine kâfi gelir” demektedir.

Bu Sure üzerinde şimdiye kadar ciddi bir çalışmanın yapılmadığına şahit olduk. Bu meseleye bir başlangıç yapmaya düşündük. Ey Rabbimiz! unuttuk veya yanıldıysak affına sığınırız. Ey Rabbimiz! Bizden evvelkilere yüklediğin gibi üstümüze ağır bir yük yükleme. Ey Rabbimiz! Takat getiremeyeceğimizi bize taşıtma. Bizden sadır olan günahlarımızı sil, başıyla mağfiretini reva gör bize, bizi esirge, sen Mevlamız'sın, artık kafirler gurubuna karşı bize yardım et. Âmin.

GİRİŞ

TEFSİR VE KUR'AN TEFİRİNİN ÖNEMİ

Kur'an'ın tefsiri derken: Mananın anlaşılabilmesi için imkan nisbetinde Allah celle celaluh'un ayette kast etmek istediği muradını açıklamaya çalışmaktır.³

Allah celle celaluh kitabını düşünüp akl edelim diye bize nazil etmiştir. Bunu Kur'an'ın müteaddid ayetlerinde rahatlıkla müşahede ederiz.

“(Resûlüm!) Sana bu mübarek Kitab'ı, âyetlerini düşününler ve aklı olanlar öğüt alsınlar diye indirdik”. (Sad: 38/29) “Kur'an'ı düşünmezler mi? Yoksa kalplerin üzerinde kilitleri mi vardır?” (Muhammed: 47/24)

Kur'an'ı hakkıyla anlamak ancak lütuf sahibi ve her şeyden haberdar olan Allah celle celaluh'ın muvaffakiyetiyle olur. Öyle ki sahabelerin ruh alemi Nübüvvet nuruyla aydınlanıp fesahatta en yüksek zirveye ulaştıkları halde bilemedikleri ayetleri Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'a sorarlardı. O kadar ki Adiy b. Hatem'e; “Fecri sadık olan ak iplik kara iplikten size seçilinceye kadar” (Bakara: 2/187) ayetteki kastından haricindeki bir mana anlaşılmıştı. Bu ve bunun gibi ayetlerden müşkil olanları hemen Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'a sorup cevabı alıyorlardı. Elbetteki günümüzde onların Kur'an tefsirine olan ihtiyacından, ziyade bizim Kur'an tefsirine ihtiyacımız vardır.⁴

Kur'an müslümanların devamlı karşı karşıya geldiği dünya

---

³ Ez- Zehebi: Muhammed Hüseyin, *Et-Tefsir vel-Müfessirun*, (Kahire: Darul Hadis, 2005), l:15.

⁴ Gazali, Muhammed, *İhyau Ulumid-Din*, (Mısır: Darul Hadis, 1974), l:282.